

INSPIRING
ENVIRONMENT

Vadlīnijas par meža autoceļu un meža meliorācijas sistēmu izvērtēšanu sertificētiem sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertiem

Gaidis Grandāns, Anete Pošiva-Bunkovska

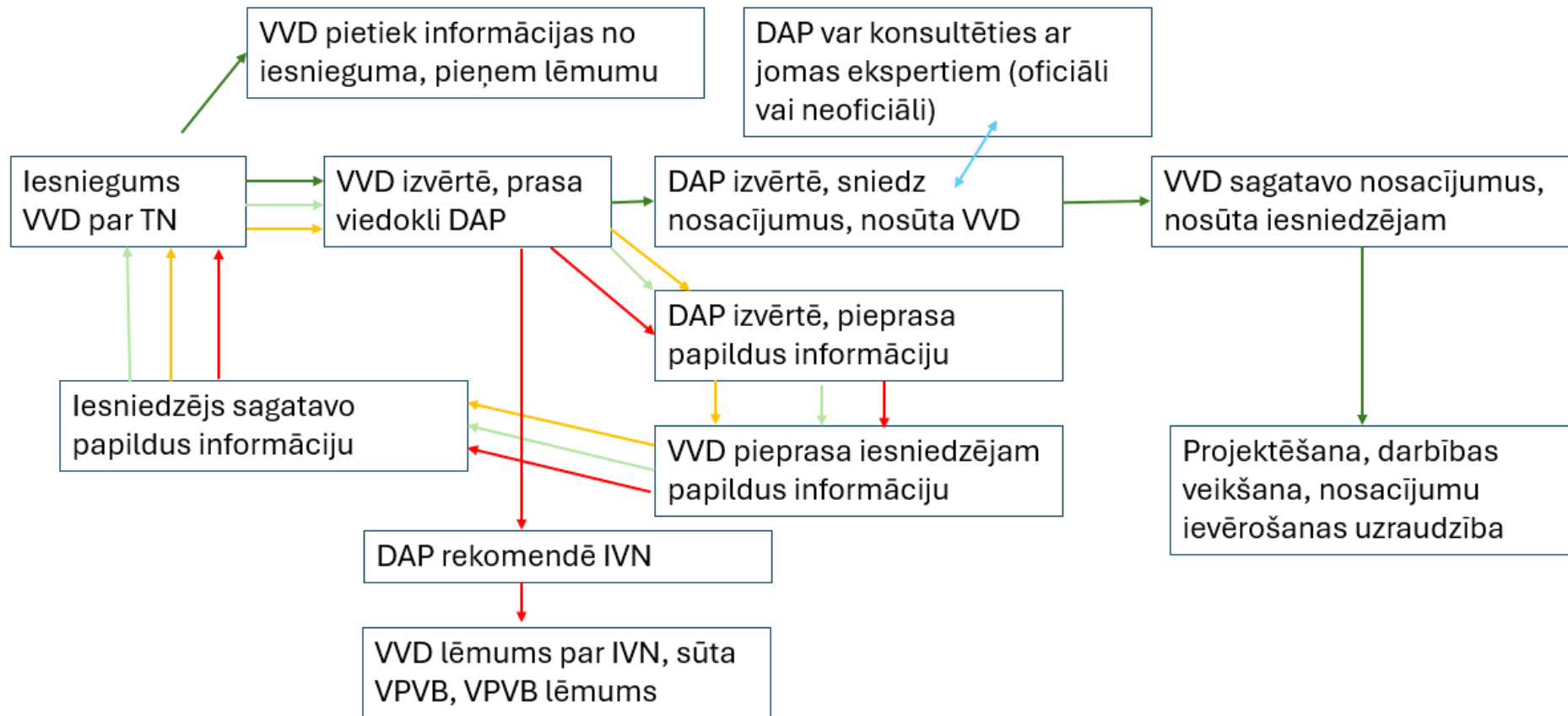
Seminārs "Putnu aizsardzības aktualitātes", 27/02/2024

Vadlīniju izstrādes mērķis un uzdevums I

- Pasūtītājs - Dabas aizsardzības pārvalde (DAP), izpildītājs - SIA «Estonian, Latvian & Lithuanian Environment» (ELLE)
- Atbilstoši iepirkuma nosacījumiem, izstrādē piesaistīti sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēti eksperti par biotopu grupām: meži un virsāji, purvi, zālāji, tekoši saldūdeņi; sugu grupām: vaskulārie augi, bezmugurkaulnieki, putni (Gaidis Grandāns), kā arī meža autoceļu (MAC) un meža meliorācijas sistēmu (MMS) projektēšanā un būvniecībā iesaistīti inženieri (SIA «Via Verde» un SIA «Hidromezgls» speciālisti)
- Izstrādes ietvaros izskatīta dokumentācija 13 MAC un 7 MMS procesiem, notikušas konsultācijas ar DAP un VVD darbiniekiem, kā arī LVM darbiniekiem
- Gan Dabas aizsardzības pārvalde un Valsts vides dienesta Atļauju pārvalde (VVD AP), gan MAC un MMS būvniecības un pārbūves ierosinātāji (lielākoties LVM) atzīst, ka šādu objektu izvērtējumi bieži aizņem daudz laika un rada birokrātisko slogu iesniedzējam un iestādēm
- Novērojama atšķirīga pieeja papildus informācijas pieprasīšanā un nosacījumu izvirzīšanā starp DAP reģionālajām administrācijām, ierosinātājs ne vienmēr var «uzminēt», kāda informācija jā sagatavo.

Vadlīniju izstrādes mērķis un uzdevums II

- Gan iesniedzējam, gan ekspertiem, gan vērtējošajām institūcijām būtu jābūt «uz viena viļņa» attiecībā uz to, kādu informāciju prasīs iesniegt un kā to izvērtēs
- DAP un VVD darbinieki parasti nav sugu un biotopu jomas eksperti, jauniem darbiniekiem nav pieredzes darbā ar specifiskajiem materiāliem, kādi ir ekspertu atzinumi, tāpēc metodiskā materiāla uzdevums ir arī sniegt kritērijus potenciālās ietekmes teritorijai (kurā VVD vērtē esošos datus, lai pieņemtu lēmumu par viedokļa pieprasīšanu DAP) un eksperta atzinuma satura atbilstības novērtēšanai
- Viens no biežākajiem iemesliem, kāpēc izvērtējuma process izvēršas garš, ir nepietiekama informācija procesa sākotnējos soļos (tai skaitā nepietiekamas kvalitātes ekspertu atzinumi, kas nesniedz DAP nepieciešamo informāciju lēmuma pieņemšanai)

	1. piegājiens		3. piegājiens
	2. piegājiens		4. piegājiens

Sagatavotie dokumenti I

- Metodiskie norādījumi DAP un VVD darbiniekiem par MAC un MMS izvērtēšanu, kuros iekļauta informācija par galvenajiem procesa soļiem, no atzinumiem saņemamo informāciju, paredzētās darbības ietekmju novērtēšanas pieeju un pasākumiem ietekmju samazināšanai

Saturs

Ievads	3
1. MAC un MMS dokumentācijas izvērtēšanas procesa soļi, atbildīgo institūciju iesaiste.....	4
1. tabula. Teritoriju, kurā izvērtē iespējamās ietekmes uz dabas vērtībām, atbilstoši darbības veidam	7
2. tabula. Dokumentācijas iesniegšanas un izvērtēšanas soļi	8
2. Kritēriji sertificētu ekspertu atzinumu izvērtēšanai.....	12
3. tabula. Kritēriji sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificētu ekspertu atzinumu satūra atbilstībai MAC un MMS izvērtēšanā	13
4. Paredzētās darbības ietekmju novērtēšana un pasākumi ietekmju samazināšanai	20
4. tabula. Galvenās negatīvo ietekmju grupas un biežāk izmantojamie nosacījumi paredzētās darbības veikšanai MAC un MMS objektos	23

- Pielikumi - kritēriji kamerālās informācijas izvērtēšanai un konkrētu biotopu un sugu grupu atzinumu pieprasīšanai; pārskats par darbību ietekmēm, to vērtēšanu un pasākumiem ietekmju mazināšanai; normatīvie akti, kas regulē paredzēto darbību veikšanu

Sagatavotie dokumenti II

- Vadlīnijas sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificētiem ekspertiem par MAC un MMS vērtēšanu (ietver arī norādījumus paredzētās darbības ierosinātājiem par informācijas sagatavošanu) + pielikumi
- Vadlīnijās apkopota informācija no zinātniskās literatūras par MAC un MMS ietekmēm (t.sk. apsvērumi par kumulatīvās ietekmes novērtēšanu), iespējamie pasākumi ietekmju samazināšanai (un praktiskie apsvērumi par to īstenošanu un kontroli) - lai gan eksperti, gan DAP darbinieki iegūtu līdzīgu skatījumu uz šo objektu novērtēšanā svarīgākajiem aspektiem
- Kritēriji ekspertu atzinumu saturam - lai DAP un VVD speciālisti zina, ko paprasīt, un eksperti - ko uzrakstīt

Praktiskie secinājumi un ieteikumi I

- MAC un MMS objektos faktiski vienmēr būs nepieciešams putnu eksperta atzinums.
- Izvērtējuma teritorija:
 - 500 m zona ap plānoto MAC trasi;
 - visa MMS teritorija + 500 m zona ap to.
- Prioritāri jāiegūst informācija par tādu putnu sugu sastopamību, kuru ligzdošanas vai barošanās apstākļus var būtiski negatīvi ietekmēt plānotā saimnieciskā darbība. Īpaša uzmanība ir pievēršama sugām, kuru ligzdošanas vietu aizsardzības nodrošināšanai var tikt veidoti mikroliegumi.
- Metodiski korekti apsekojumi, lai no atzinuma satura eksperts un DAP speciālisti varētu atbildēt uz šādiem jautājumiem:
 - Vai izpētes teritorijā ir ĪA putnu sugu dzīvotnes?
 - Kā paredzētā darbība tās varētu ietekmēt?
 - Vai paredzētā darbība ir savietojama ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma prasībām?

Praktiskie secinājumi un ieteikumi II

- Pasākumi paredzētās darbības ietekmju samazināšanai attiecībā uz putniem - vai nu objekta realizācija samazinātā apjomā, vai arī terminierobežojumi darbu veikšanai
- Medņu riestu gadījumā arī nosacījumi hidroloģiskajam režīmam riesta teritorijā.
- Teritorijās, kur nepieciešams novērst rekreācijas radīto traucējumu - sezonāli ceļu slēgšana ar barjeru (nav iespējama efektīva kontrole no institūcijām, tikai meža apsaimniekotāja labā griba).
- Mežsaimnieciskās darbības ietekmes samazināšanai vienīgais drošais mehānisms ir ML un tā buferzonas noteikšana (LVM iekšējās procedūrās - aizsardzības teritoriju noteikšana ligzdojošajiem putniem).

Praktiskie secinājumi un ieteikumi III

- Piedāvātie standarta termiņierobežojumi:
 - Standarta termiņš gadījumos, kad konstatētas ĪA sugas, kurām nav nepieciešami citi termiņi: 1. marts - 30. jūnijs.
 - Vēlu ligzdojošajām sugām vai sugām ar ilgu inkubācijas periodu (mazais ērglis, melnais stārķis): 1. marts - 31. augusts.
 - Kļķim: 1. maijs - 31. augusts
 - Jūras ērgļa mikroliegumu buferzonās un 500 metrus ap ligzdošanas vietu, ja nav noteikts ML un buferzona - no 1. februāra līdz 30. oktobrim
 - Vistu vanaga ML buferzonā vai 500 m ap ligzdu: 1. marts - 30. jūlijs.
 - Ūpja ML buferzonā 1. februāris - 31. augusts (tiek pieņemts, ka ligzdas atrašanās gadījumā tai tiks veidots ML)
 - Pārējām pūču sugām: 1. marts - 30. jūnijs, ja nav pierādīta ligzdošana; ja ir pierādīta ligzdošana, tad atbilstoši sugu aizsardzības plānā norādītajam (apodziņam no 1. marta līdz 31. augustam, bikšainajam apogam, urālpūcei - no 1. februāra līdz 31. augustam).

Problemātiskie aspekti izvērtējumos, vieta diskusijai

Sugu un biotopu aizsardzības likuma normas vs. reālā dzīve

11.pants. Aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem

Attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir aizliegtas šādas darbības:

- 1) jebkura mērķtiecīga ķeršana vai nogalināšana;
- 2) apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana;
- 3) apzināta putnu ligzdu un olu iznīcināšana vai bojāšana, ligzdu pārvietošana, putnu olu lasīšana un iegūšana arī tad, ja tās ir tukšas;
- 4) vairošanās vietu iznīcināšana vai bojāšana;
- 5) turēšana nebrīvē, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, piedāvāšana vai turēšana pārdošanai vai apmaiņai (minētās darbības aizliegtas arī ar beigtiem putniem, kā arī ar jebkurām viegli atpazīstamām šo putnu daļām vai izstrādājumiem no tiem);
- 6) putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana.

14.pants. Īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iegūšanas vai traucēšanas noteikumi

(2) Putnu sugu indivīdus atļauts iegūt vai traucēt izņēmuma gadījumā, ja nav pieņemamas alternatīvas un tas nekaitē attiecīgo populāciju labvēlīgai aizsardzībai, šādos nolūkos:

- 1) sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs;
- 2) lidojumu drošības interesēs;
- 3) lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem, lauksaimniecības dzīvniekiem, mežiem, zvejniecībai un ūdeņiem;
- 4) lai aizsargātu faunu un floru;
- 5) pētniecībai un mācībām, veicot populācijas atjaunošanu, sugu reintrodukciju un šim nolūkam nepieciešamo pavairošanu;
- 6) atsevišķu putnu sagūstīšanai, turēšanai vai citādi saprātīgai izmantošanai stingri kontrolētos apstākļos un izlases veidā.

Problemātiskie aspekti izvērtējumos, vieta diskusijai

- Kas ir putnu dzīvotne?

(2) **dzīvotne** — noteiktu specifisku abiotisku un biotisku faktoru kopums teritorijā, kurā suga eksistē ikvienā tās bioloģiskā cikla posmā;

- Kā atzinumā praktiski definēt ĪA sugu dzīvotnes un paredzētās darbības ietekmi uz tām?
- Kumulatīvās ietekmes - dzīvotņu zudums fragmentācijas rezultātā (atmežojamā platība, lineāro objektu tīkls km/km²), mežsaimnieciskās darbības intensifikācija, citu traucējumu pieaugums - prasa vairāk datu, nekā varētu būt eksperta rīcībā

Paldies par
uzmanību!

gaidis_g@inbox.lv
anete@environment.lv

INSPIRING
ENVIRONMENT